EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 19.6.2024.
COM(2024) 606 final

Ieteikums

PADOMES IETEIKUMS

par Igaunijas ekonomikas, sociālo, nodarbinātības, strukturālo un budžeta politiku

{SWD(2024) 600 final} - {SWD(2024) 606 final}

Ieteikums

PADOMES IETEIKUMS

par Igaunijas ekonomikas, sociālo, nodarbinātības, strukturālo un budžeta politiku

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. panta 2. punktu un 148. panta 4. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2024/1263 (2024. gada 29. aprīlis) par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97[1], un jo īpaši tās 3. panta 3. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta rezolūcijas,

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu,

ņemot vērā Sociālās aizsardzības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas politikas komitejas atzinumu,

tā kā:

(1) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241[2], ar ko tika izveidots Atveseļošanas un noturības mehānisms, stājās spēkā 2021. gada 19. februārī. Atveseļošanas un noturības mehānisms nodrošina finansiālu atbalstu dalībvalstīm reformu un investīciju īstenošanai, tādējādi radot ES finansētu fiskālo stimulu. Atbilstīgi Eiropas pusgada prioritātēm tas palīdz panākt ekonomikas un sociālo atveseļošanu un īstenot ilgtspējīgu reformu un investīciju īstenošanu, jo īpaši zaļās un digitālās pārkārtošanās veicināšanai un dalībvalstu tautsaimniecību noturības stiprināšanai. Tas arī palīdz stiprināt publiskās finanses un veicināt izaugsmi un darbvietu radīšanu vidējā termiņā un ilgtermiņā, uzlabot teritoriālo kohēziju ES un atbalstīt Eiropas sociālo tiesību pīlāra turpmāku īstenošanu.

(2) 2023. gada 27. februārī pieņemtās *REPowerEU* regulas[3] mērķis ir pakāpeniski izbeigt ES atkarību no Krievijas fosilā kurināmā importa. Tas palīdzēs iegūt enerģētisko drošību un dažādot ES energoapgādi, vienlaikus palielinot atjaunīgo energoresursu

---

1 OV L 2024/1263, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj

2 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 (2021. gada 12. februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu (OV L 57, 18.2.2021., 17. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

3 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2023/435 (2023. gada 27. februāris), ar ko groza Regulu (ES) 2021/241 attiecībā uz *REPowerEU* nodaļām atveseļošanas un noturības plānos un groza Regulas (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 un (ES) 2021/1755 un Direktīvu 2003/87/EK (OV L 63, 28.2.2023., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

izmantošanu, enerģijas uzkrāšanas iespējas un energoefektivitāti. Igaunija savā nacionālajā atveseļošanas un noturības plānā iekļāva jaunu *REPowerEU* nodaļu, lai tiktu finansētas galvenās reformas un investīcijas, kas palīdzēs sasniegt *REPowerEU* mērķus.

(3) Komisija 2023. gada 16. martā nāca klajā ar paziņojumu "ES ilgtermiņa konkurētspēja: skatījums pēc 2030. gada"[4], lai nodrošinātu informācijas bāzi lēmumiem par politiku un radītu pamatnosacījumus izaugsmes palielināšanai. Paziņojumā kā viens no deviņiem savstarpēji pastiprinošiem faktoriem bija minēta konkurētspēja. Citi faktori bija piekļuve privātajam kapitālam, pētniecība un inovācija, izglītība un prasmes, kā arī vienotais tirgus – ārkārtīgi svarīgas politikas prioritātes, kas palīdzētu reformām un investīcijām atrisināt pašreizējās produktivitātes problēmas, kā arī vairotu ES un tās dalībvalstu ilgtermiņa konkurētspēju. 2024. gada 14. februārī Komisija pēc minētā paziņojuma pieņēma ziņojumu par vienoto tirgu un konkurētspēju[5]. Ziņojumā detalizēti aprakstīts, kādas konkurētspējas priekšrocības sagādā Eiropas vienotais tirgus un kādi apgrūtinājumi vēl aizvien pastāv, tajā tiek analizētas gada norises, vadoties pēc deviņiem identificētajiem konkurētspējas faktoriem.

(4) 2023. gada 21. novembrī Komisija pieņēma 2024. gada ilgtspējīgas izaugsmes pētījumu[6], tādējādi uzsākot 2024. gada Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada ciklu. Eiropadome 2024. gada 22. martā apstiprināja pētījumā izvirzītās prioritātes saistībā ar konkurētspējīgas ilgtspējas četrām dimensijām. Komisija 2023. gada 21. novembrī uz Regulas (ES) Nr. 1176/2011 pamata pieņēma arī 2024. gada brīdināšanas mehānisma ziņojumu, kurā tā nenorādīja Igauniju kā vienu no dalībvalstīm, kuras var skart vai apdraudēt nelīdzsvarotība un par kurām būs jāizstrādā padziļinātais pārskats. Tajā pašā dienā Komisija arī pieņēma atzinumu par Igaunijas 2024. gada budžeta plāna projektu. Komisija pieņēma arī ieteikumu attiecībā uz Padomes ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku, kuru Padome pieņēma 2024. gada 12. aprīlī, kā arī priekšlikumu attiecībā uz 2024. gada vienoto nodarbinātības ziņojumu, kurā analizēta nodarbinātības pamatnostādņu un Eiropas sociālo tiesību pīlāra principu īstenošana un kuru Padome pieņēma 2024. gada 11. martā.

(5) ES jaunais ekonomikas pārvaldības satvars stājās spēkā 2024. gada 30. aprīlī. Šis satvars ietver jauno Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 2024/1263 par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97. Tas ietver arī grozīto Regulu (EK) Nr. 1467/97 par to, kā paātrināt un precizēt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras īstenošanu, un grozīto Direktīvu 2011/85/ES par prasībām dalībvalstu budžeta struktūrām[7]. Jaunais satvars ir vērsts uz valsts parāda atmaksājamību, ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi, kā arī pakāpenisku fiskālo konsolidāciju, kas panākamas ar reformām un investīcijām. Tas veicina valstu līdzatbildību un vairāk orientējas uz vidēju termiņu, piedevām plānota efektīvāka un konsekventāka izpilde.

---

4 COM(2023) 168 final.

5 COM(2024) 77 final.

6 COM(2023) 901 final.

7 Padomes Regula (ES) 2024/1264 (2024. gada 29. aprīlis), ar kuru groza Regulu (EK) Nr. 1467/97 par to, kā paātrināt un precizēt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras īstenošanu (OV L, 2024/1264, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj), un Padomes Direktīva (ES) 2024/1265 (2024. gada 29. aprīlis), ar ko groza Direktīvu 2011/85/ES par prasībām dalībvalstu budžeta struktūrām (OV L, 2024/1265, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj).

Katrai dalībvalstij būtu jāiesniedz Padomei un Komisijai savs vidēja termiņa fiskālais un strukturālais plāns. Valsts vidēja termiņa fiskālajā un strukturālajā plānā ir iekļautas dalībvalsts fiskālās, reformu un investīciju saistības, plānošanas periodam aptverot 4 vai 5 gadus atkarībā no tā, cik ilgs ir valsts likumdevēja parastais darbības laiks. Neto izdevumu[8] virzībai valstu vidēja termiņa fiskāli strukturālajos plānos būtu jāatbilst Regulas (ES) 2024/1263 prasībām, piemēram, par to, ka līdz korekcijas perioda beigām jāpanāk vai jānotur vispārējās valdības parāda ticama samazināšanās vai tai jāsaglabājas piesardzīgā līmenī, kas ir zemāks par 60 % no IKP, un ka valdības budžeta deficīts vidējā termiņā jāsamazina un/vai jāsaglabā zem 3 % no IKP. Ja dalībvalsts apņemas īstenot attiecīgu reformu un investīciju kopumu saskaņā ar Regulā (ES) 2024/1263 izklāstītajiem kritērijiem, korekcijas periodu var pagarināt ne vairāk kā par 3 gadiem. Lai palīdzētu sagatavot minētos plānus, Komisija ir paredzējusi 2024. gada [21. jūnijā] nosūtīt dalībvalstīm norādījumus par ziņām, ko iekļaut plānā un turpmākajos gada progresa ziņojumos, kuri tām būs jāiesniedz, un saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1263 5. pantu nosūtīs tām tehniskos norādījumus par fiskālo korekciju (attiecīgā gadījumā atsauces trajektoriju un tehnisko informāciju). Dalībvalstīm savi vidēja termiņa fiskālie un strukturālie plāni būtu jāiesniedz līdz 2024. gada 20. septembrim, izņemot, ja dalībvalsts un Komisija vienojas šo termiņu pagarināt par saprātīgu laikposmu. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka šajā procesā iesaistās arī valstu parlamenti, un pēc vajadzības būtu jāapspriežas ar neatkarīgām fiskālajām iestādēm, sociālajiem partneriem un citām ieinteresētajām personām.

(6) 2024. gadā Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada norises turpinās atbilstoši Atveseļošanas un noturības mehānisma īstenošanai. Lai īstenotu Eiropas pusgada politikas prioritātes, joprojām ir svarīgi pilnībā īstenot atveseļošanas un noturības plānus, jo šie plāni palīdz reāli novērst visas problēmas, kas minētas iepriekšējos gados konkrētām valstīm adresētajos attiecīgajos ieteikumos, vai arī būtisku to daļu. Konkrētām valstīm adresētie 2019., 2020., 2022. un 2023. gada ieteikumi joprojām ir vienlīdz svarīgi arī attiecībā uz atveseļošanas un noturības plāniem, kas pārskatīti, atjaunināti vai grozīti saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 14., 18. un 21. pantu.

(7) Igaunija savu nacionālo atveseļošanas un noturības plānu saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 18. panta 1. punktu iesniedza Komisijai 2021. gada 18. jūnijā. Komisija atbilstoši Regulas (ES) 2021/241 19. pantam novērtēja atveseļošanas un noturības plāna atbilstību, efektivitāti, lietderīgumu un saskanīgumu, ņemot vērā minētās regulas V pielikumā sniegtās novērtēšanas vadlīnijas. Padome 2021. gada 29. oktobrī pieņēma lēmumu par Igaunijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu[9] un 2023. gada 16. jūnijā grozīja šo lēmumu saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 18. panta 2. punktu, lai atjauninātu neatmaksājamā finanšu atbalsta maksimālo finanšu iemaksu, kā arī lai iekļautu *REPowerEU* nodaļu[10]. Maksājuma daļas tiek darītas

---

[8] Neto izdevumi, kā definēts 2. pantā Padomes 2024. gada 29. aprīļa Regulā (ES) 2024/1263 (OV L, 2024/1263, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj). "Neto izdevumi" ir visi valdības izdevumi, i) atskaitot procentu izdevumus, ii) diskrecionāros ieņēmumu pasākumus, iii) izdevumus par Savienības programmām, kas pilnībā atbilst Savienības fondu ieņēmumiem, iv) valstu izdevumus par Savienības finansēto programmu līdzfinansēšanu, v) bezdarbnieka pabalstu izdevumu cikliskos elementus un vi) vienreizējos un citus pagaidu pasākumus.

[9] Padomes Īstenošanas lēmums (2021. gada 29. oktobris) par Igaunijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu (0319/2021).

[10] Padomes Īstenošanas lēmums (2023. gada 16. jūnijs), ar ko groza Īstenošanas lēmumu (2021. gada 29. oktobris) par Igaunijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu (9367/2023).

pieejamas ar nosacījumu, ka Komisija saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 24. panta 5. punktu ir pieņēmusi lēmumu par to, ka Igaunija ir apmierinoši izpildījusi attiecīgos atskaites punktus un mērķrādītājus, kas bija noteikti Padomes īstenošanas lēmumā. Apmierinoša izpilde nozīmē arī to, ka nav bijis regresa attiecībā uz iepriekšējo atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanu.

(8) 2024. gada 25. aprīlī Igaunija iesniedza savu 2024. gada valsts reformu programmu un 2024. gada 30. aprīlī – savu 2024. gada stabilitātes programmu, ievērojot Regulas (EK) Nr. 1466/97 4. panta 1. punktu. Kā paredzēts Regulas (ES) 2021/241 27. pantā, 2024. gada valsts reformu programma atspoguļo arī Igaunijas pienākumu divreiz gadā ziņot par panākto progresu atveseļošanas un noturības plāna īstenošanā.

(9) Komisija 2024. gada ziņojumu par Igauniju[11] publicēja 2024. gada 19. jūnijā. Tajā tika izvērtēts, kā Igaunija īstenojusi attiecīgos konkrētai valstij adresētos ieteikumus, ko Padome pieņēma laikposmā no 2019. gada līdz 2023. gadam, un kā Igaunija īsteno atveseļošanas un noturības plānu. Balstoties uz šo analīzi, ziņojumā par valsti bija norādīti trūkumi attiecībā uz tādu problēmjautājumu risināšanu, kuri nav ietverti vai ir tikai daļēji ietverti atveseļošanas un noturības plānā, kā arī jauni un nupat iezīmējušies problēmjautājumi. Tajā bija arī novērtēts Igaunijas progress Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanā un ES pamatmērķu sasniegšanā nodarbinātības, prasmju un nabadzības mazināšanas jomā, kā arī progress ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā.

(10) Saskaņā ar *Eurostat* validētajiem datiem Igaunijas vispārējās valdības budžeta deficīts pieauga no deficīta 1,0 % apmērā no IKP 2022. gadā līdz deficītam 3,4 % apmērā 2023. gadā, savukārt vispārējās valdības parāds palielinājās no 18,5 % no IKP 2022. gada beigās līdz 19,6 % 2023. gada beigās. Kā paziņots fiskālās politikas norādēs 2024. gadam[12], Komisija sper pirmo soli, lai sāktu uz budžeta deficītu balstītas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras, pamatojoties uz izpildes datiem par 2023. gadu saskaņā ar spēkā esošajām tiesību normām. Komisija 2024. gada 19. jūnijā pieņēma ziņojumu saskaņā ar LESD 126. panta 3. punktu[13]. Minētajā ziņojumā bija novērtēts Igaunijas budžeta stāvoklis, ņemot vērā to, ka tās vispārējās valdības budžeta deficīts 2023. gadā pārsniedza atsauces vērtību, kas ir 3 % no IKP. Ziņojumā tika secināts, ka, ņemot vērā šo novērtējumu un ievērojot atzinumu, ko sniegusi ar LESD 126. panta 4. punktu izveidotā Ekonomikas un finanšu komiteja, Komisija jūlijā neierosinās pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras uzsākšanu attiecībā uz Igauniju.

(11) Padome 2022. gada 12. jūlijā ieteica Igaunijai rīkoties, lai nodrošinātu, ka 2023. gadā valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums atbilst kopumā neitrālai fiskālās politikas nostājai, ņemot vērā to, ka turpinās pagaidu un mērķorientēta atbalsta sniegšana pret energocenu kāpumu visneaizsargātākajām mājsaimniecībām un uzņēmumiem, kā arī personām, kas bēg no Ukrainas. Igaunijai tika ieteikts būt gatavai kārtējos izdevumus pielāgot mainīgajai situācijai. Igaunijai tika arī ieteikts palielināt publiskās investīcijas, kas sekmētu zaļo un digitālo pārkārtošanos un enerģētisko drošību, ņemot vērā *REPowerEU* iniciatīvu, tostarp, izmantojot Atveseļošanas un noturības mehānismu un citus Savienības fondus. Saskaņā ar Komisijas aplēsēm

[11] SWD(2024) 606 final.

[12] Komisijas saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 126. panta 3. punktu sagatavotais ziņojums (19.6.2024., COM(2024) 598 final).

[13] Komisijas saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 126. panta 3. punktu sagatavotais ziņojums (19.6.2024., COM(2024) 598 final).

fiskālās politikas nostāja 2023. gadā bija ekspansīva: 1,6 % apmērā no IKP, šajā kontekstā ņemot vērā augstu inflāciju. Valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) pieaugumam 2023. gadā bija ekspansīva ietekme uz fiskālo nostāju, kas atbilst 1,0 % no IKP. Tas ietver to mērķorientēto ārkārtas atbalsta pasākumu izmaksu samazinājumu (par 0,1 % no IKP), kuri bija vērsti uz mājsaimniecībām un uzņēmumiem, kas ir visneaizsargātākie pret enerģijas cenu pieaugumu. Tas arī ietver lielākas izmaksas par pagaidu aizsardzības piedāvāšanu pārvietotajām personām no Ukrainas (0,2 % no IKP). Tāpēc valsts finansēto neto primāro kārtējo izdevumu ekspansīvā ietekme 2023. gadā bija tikai daļēji saistīta ar atbalstu cilvēkiem, kas bēg no Ukrainas. Valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) ekspansīvo pieaugumu veicināja lielāki izdevumi par publiskā sektora algām un pensijām, kā arī jaunas pastāvīgas izdevumu programmas aizsardzības, izglītības un bērnu pabalstu jomā, ko nelīdzsvaro proporcionāls ieņēmumu pieaugums. Kopumā – valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums 2023. gadā neatbilda Padomes ieteikumam. Izdevumi, kas finansēti no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem, 2023. gadā sasniedza 1,4 % no IKP. Valsts finansētās investīcijas 2023. gadā bija 5,8 % no IKP – salīdzinājumā ar 2022. gadu tas ir ikgadējs pieaugums par 1,4 procentpunktiem. Igaunija no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem finansēja papildu investīcijas. Igaunija finansēja publiskās investīcijas zaļās un digitālās pārkārtošanās veikšanai un enerģētiskās drošības veicināšanai, piemēram, pasākumu pakalpojumu un digitālās vārtejas izstrādē uzņēmējiem, Zaļā fonda kapitalizācijā (šis fonds veic investīcijas riska kapitāla fondos un pašu kapitāla ieguldījumos uzņēmumos) un elektroenerģijas tīkla stiprināšanā ar nolūku palielināt atjaunīgās enerģijas ražošanas jaudu un pielāgoties klimata pārmaiņām; minētos pasākumus finansē no Atveseļošanas un noturības mehānisma.

(12) 2024. gada stabilitātes programmas galvenās prognozes ir šādas. Budžeta prognožu pamatā esošajā makroekonomikas scenārijā paredzēts, ka reālais IKP 2024. gadā palielināsies par 0,0 % un 2025. gadā par 2,0 %, turklāt SPCI inflācija 2024. gadā plānota 3,6 % apmērā un 2025. gadā 2,7 % apmērā. Paredzams, ka vispārējās valdības budžeta deficīts 2024. gadā[14] palielināsies līdz 3,5 % no IKP un 2025. gadā – līdz 3,0 % no IKP, turklāt sagaidāms, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2024. gada beigās būs pieaugusi līdz 22,6 % un 2025. gada beigās – līdz 24,9 %. Prognozēts, ka pēc 2025. gada vispārējās valdības budžeta deficīts pakāpeniski samazināsies līdz 2,2 % no IKP 2026. gadā, 1,4 % no IKP 2027. gadā un 0,8 % no IKP 2028. gadā. Līdz ar to tiek plānots, ka vispārējās valdības bilance no 2025. gada nepārsniegs deficīta atsauces vērtību, kas ir 3,0 % no IKP. Toties paredzams, ka pēc 2025. gada vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2026. gadā pieaugs līdz 26,2 % un tad pakāpeniski samazināsies, proti, līdz 26,0 % 2027. gadā un līdz 25,0 % 2028. gadā.

(13) Komisijas 2024. gada pavasara prognozē paredzēts, ka reālais IKP 2024. gadā samazināsies par 0,5 %, un 2025. gadā tas pieaugs par 3,1 %, savukārt SPCI inflācija 2024. gadā plānota 3,4 % apmērā un 2025. gadā 2,1 % apmērā.

---

[14] Igaunijas iestādes informēja Komisiju par to, ka valdība vienojās par 2024. gada papildu budžetu un 2024. gada 5. jūnijā nosūtīja to parlamentam (Valsts 2024. gada papildu budžeta Likums Nr. 456 SE), kas pirmajā lasījumā parlamentā tika pieņemts 10. jūnijā, otrajā lasījumā 14. jūnijā, un plānots, ka trešajā lasījumā tas tiks pieņemts 19. jūnijā. Paredzams, ka ar šo papildu budžetu nominālais deficīts tiks samazināts par 0,4 % no IKP (lielākā daļa no šajā papildu budžetā iekļautajiem pasākumiem ir pastāvīgi izdevumu samazināšanas pasākumi, taču tajā ir ietverti arī ieņēmumus palielinoši pasākumi.)

(14) Komisijas 2024. gada pavasara prognozē paredzēts, ka valdības budžeta deficīts 2024. gadā būs 3,4 % no IKP, savukārt vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2024. gada beigās pieaugs līdz 21,4 %. 2024. gadā gaidāmā parāda attiecības pret IKP palielināšanās galvenokārt atspoguļo valdības deficīta ietekmi. Balstoties uz Komisijas aplēsēm, prognozētā fiskālā nostāja 2024. gadā būs kopumā neitrāla (0,1 % no IKP).

(15) Komisijas 2024. gada pavasara prognozē paredzēts, ka no Atveseļošanas un noturības mehānisma neatmaksājamā atbalsta ("dotācijām") 2024. gadā tiks finansēti izdevumi, kuru vērtība atbilst 0,9 % no IKP (salīdzinājumā ar 0,3 % no IKP 2023. gadā). No Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām finansētie izdevumi dos iespēju veikt kvalitatīvas investīcijas un produktivitāti palielinošas reformas, tiešā veidā neietekmējot Igaunijas vispārējās valdības budžeta bilanci un parādu.

(16) Padome 2023. gada 14. jūlijā ieteica Igaunijai nodrošināt, ka 2024. gadā tiek īstenota piesardzīga fiskālā politika, jo īpaši ierobežojot valsts finansēto neto primāro izdevumu nominālo pieaugumu līdz ne vairāk kā 4,9 %. Dalībvalstis tika aicinātas savu 2023. gada budžetu izpildes un 2024. gada budžeta plāna projektu sagatavošanas gaitā ņemt vērā, ka Komisija, pamatojoties uz 2023. gada budžeta izpildes rezultātu datiem, ierosinās Padomei sākt uz budžeta deficītu balstītas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras. Saskaņā ar Komisijas 2024. gada pavasara prognozi Igaunijas strukturālā bilance, kas 2023. gadā bija –1,3 % no IKP, 2024. gadā tiek prognozēta –0,7 % apmērā, tādējādi tā būs valsts vidēja termiņa budžeta mērķa (VTM) līmenī, kas ir strukturālā bilance –0,75 % apmērā no IKP. Tādēļ ir novērtēts, ka Igaunija atbilst Padomes ieteiktajam.

(17) Turklāt Padome ieteica Igaunijai 2023. un 2024. gadā pēc iespējas drīz izbeigt spēkā esošos ārkārtas enerģētikas atbalsta pasākumus un attiecīgos ietaupījumus izmantot valdības budžeta deficīta samazināšanai. Padome arī precizēja, ka tad, ja enerģijas cenas atkal pieaugtu un tāpēc būtu nepieciešami jauni atbalsta pasākumi vai būtu jāturpina esošie pasākumi, Igaunijai būtu jānodrošina, ka tie ir vērsti uz neaizsargātu mājsaimniecību un uzņēmumu aizsardzību, ir fiskāli pieņemami un saglabā stimulus taupīt enerģiju. Saskaņā ar Komisijas 2024. gada pavasara prognozi ārkārtas enerģētikas atbalsta pasākumu prognozētās neto budžeta izmaksas 2023. gadā ir 0,2 % no IKP, un tiek prognozēts, ka 2024. un 2025. gadā tās sasniegs 0,0 %. Tiek prognozēts, ka enerģētikas atbalsta pasākumi tiks izbeigti pēc iespējas drīz 2023. un 2024. gadā. Tas atbilst Padomes ieteikumam.

(18) Padome turklāt Igaunijai ieteica saglabāt valsts finansētās publiskās investīcijas un nodrošināt Atveseļošanas un noturības mehānisma dotāciju un citu ES fondu efektīvu apguvi, jo īpaši nolūkā veicināt zaļo un digitālo pārkārtošanos. Saskaņā ar Komisijas 2024. gada pavasara prognozi valsts finansētās publiskās investīcijas 2024. gadā palielināsies līdz 6,3 % no IKP (2023. gadā tās bija 5,8 % no IKP). Tas atbilst Padomes ieteikumam.

(19) Pamatojoties uz prognozes sagatavošanas termiņā zināmajiem politikas pasākumiem un pieņemot, ka politika nemainīsies, Komisija savā 2024. gada pavasara prognozē paredz, ka valdības budžeta deficīts 2025. gadā būs 4,3 % no IKP. 2025. gadā gaidāmais deficīta pieaugums galvenokārt atspoguļo iedzīvotāju ienākuma nodokļa reformas neto ietekmi, kuras rezultātā, paredzams, samazināsies valdības ieņēmumi. Paredzams, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP līdz 2025. gada beigām pieaugs līdz 24,6 %. 2025. gadā gaidāmā parāda attiecības pret IKP palielināšanās galvenokārt atspoguļo valdības deficīta ietekmi.

(20) Igaunijas nodokļu ieņēmumi, izteikti kā IKP daļa, 2023. gadā pieauga, taču tie ir ievērojami mazāki par ES vidējo rādītāju, un tas ierobežo finansējumu, kas pieejams valsts izdevumiem par veselības aprūpi, ilgtermiņa aprūpi un sociālo aizsardzību. Ieņēmumi no īpašuma nodokļiem, kas ir vieni no nodokļiem, kuri vismazāk kaitē izaugsmei, 2022. gadā sasniedza tikai 0,3 % no IKP, kas ir aptuveni septiņas reizes mazāk nekā vidēji Eiropas Savienībā. Igaunija iekasēja mazāk nekā vienu trešdaļu no ES vidējā rādītāja kapitāla nodokļu jomā (2,7 % no IKP), tai bija vieni no zemākajiem transporta nodokļiem Eiropas Savienībā, un tā ir viena no nedaudzajām dalībvalstīm, kuras neiekasē ikgadēju vieglo transportlīdzekļu nodokli. Turklāt nodokļu slogs ir nevienmērīgs, un gaidāmās nodokļu reformas vēl vairāk palielinās nevienlīdzību. Konkrētāk, ir paredzams, ka ienākuma nodokļa likmes palielināšana no 20 % līdz 22 %, kā arī neapliekamā minimuma atbrīvojuma palielināšana un tā tvēruma paplašināšana, lai aptvertu visus ienākuma nodokļa maksātājus, 2025. gadā būs regresīva. Turklāt Igaunijas darbaspēka ienākuma nodoklis (kaut arī tuvu ES vidējam rādītājam, proti, 17,2 % no IKP) ir regresīvs, jo augstāks ienākumu līmenis tiek aplikts ar nodokļiem, piemērojot zemāku faktisko likmi. Publiskie izdevumi sociālajai aizsardzībai 2022. gadā samazinājās un joprojām ir ievērojami mazāki par ES vidējo rādītāju. Tas nozīmē to, ka sociālo pabalstu līmenis ir salīdzinoši zems un tiem ir ierobežots tvērums, savukārt vecuma pensijas ir vienas no zemākajām Eiropas Savienībā. Izdevumi par vispārējiem sabiedriskajiem pakalpojumiem sasniedz 3,7 % no IKP, kas ir gandrīz par divām trešdaļām mazāk nekā vidēji Eiropas Savienībā.

(21) Igaunija pieņēma vairākas reformas, lai uzlabotu piekļuvi ilgtermiņa aprūpei un veselības aprūpei un tās pieejamību cenu ziņā. Kaut arī reformas ir solis pareizajā virzienā, vēl aizvien nav nodrošināts ilgtspējīgs finansējums veselības aprūpei un ilgtermiņa aprūpei. Rezultātā personīgie maksājumi joprojām ir lieli, un ir pieaugušas neapmierinātās medicīniskās aprūpes vajadzības. Aprūpes pieejamība visā valstī ir nevienmērīga arī tādēļ, ka pašvaldībām trūkst spēju un resursu, lai pieprasījuma apmierināšanai sniegtu pietiekami daudz pakalpojumu. Kaut arī pieprasījums nav pilnībā apmierināts, publiskie izdevumi ilgtermiņa aprūpei un veselības aprūpei joprojām ir vieni no mazākajiem Eiropas Savienībā. Tas ir saistīts ar darbaspēka trūkumu šajās nozarēs. Demogrāfisko pārmaiņu dēļ ir paredzams, ka pieaugs pieprasījums pēc piekļuves veselības aprūpei un ilgtermiņa aprūpei, tādēļ ir pamatojums nodrošināt pienācīgu finansējumu gan veselības aprūpei, gan ilgtermiņa aprūpei.

(22) Kā paredzēts Regulas (ES) 2021/241 19. panta 3. punkta b) apakšpunktā un V pielikuma 2.2. kritērijā, atveseļošanas un noturības plānā ir ietverts plašs savstarpēji pastiprinošu reformu un investīciju kopums, ko paredzēts īstenot līdz 2026. gadam. Paredzams, ka tās palīdzēs efektīvi risināt problēmas, kas konstatētas attiecīgajos konkrētai valstij adresētajos ieteikumos, – visas vai ievērojamu to daļu. Šajā saspringtajā termiņā ir svarīgi nekavējoties turpināt efektīvu plāna, arī *REPowerEU* nodaļas, īstenošanu, lai zaļā un digitālā pārkārtošanās uzlabotu Igaunijas ilgtermiņa konkurētspēju, vienlaikus nodrošinot sociālo taisnīgumu. Lai izpildītu plānā noteiktās saistības līdz 2026. gada augustam, Igaunijai ir svarīgi turpināt reformu un investīciju īstenošanu. Joprojām ir būtiski sistemātiski iesaistīt vietējās un reģionālās pašvaldības, sociālos partnerus, pilsonisko sabiedrību un citas attiecīgās ieinteresētās personas, lai nodrošinātu plašu līdzdalību atveseļošanas un noturības plāna sekmīgā īstenošanā.

(23) Gatavojot kohēzijas politikas fondu vidusposma pārskatu, Igaunijai saskaņā ar Regulas (ES) 2021/1060 18. pantu līdz 2025. gada martam jāpārskata katra programma, cita starpā ņemot vērā 2024. gada konkrētajai valstij adresētajos ieteikumos norādītos

problēmjautājumus, kā arī nacionālo enerģētikas un klimata plānu. Uz pārskata pamata notiek katrā programmā iekļautā ES finansējuma galīgā piešķiršana. Igaunijai ir progress kohēzijas politikas un Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanā, taču problēmjautājumi ir saglabājušies un starp galvaspilsētu un pārējo Igaunijas teritoriju joprojām pastāv atšķirības. Ir svarīgi paātrināt kohēzijas politikas programmas īstenošanu. Programmā iekļautās prioritātes vēl aizvien ir aktuālas. Īpaši svarīgi ir palielināt uzņēmumu konkurētspēju, jo īpaši ārpus galvaspilsētas reģiona, un vairot uzņēmumu inovācijas spējas. Augsta prioritāte ir privāto un publisko ēku, kā arī uzņēmumu energoefektivitātes uzlabošana. Vēl aizvien svarīgi ir nodrošināt piekļuvi nodarbinātībai ar aktīvu un preventīvu darba tirgus pasākumu palīdzību un veicināt veselīgu darba vidi. Prioritāte būtu jāpiešķir arī tam, lai uzlabotu izglītības un apmācības kvalitāti, efektivitāti un atbilstību darba tirgus prasībām, veicinātu mūžizglītību, jo īpaši elastīgu pārkvalifikāciju un prasmju pilnveidi, kā arī aktīvu iekļaušanu, un palielinātu ilgtermiņa aprūpes pakalpojumu piekļūstamību, efektivitāti un noturību. Gatavojot kohēzijas politikas programmu vidusposma pārskatu, lielāka uzmanība jāpievērš vajadzībām saistībā ar ilgtermiņa aprūpes piekļūstamību un kvalitāti, vienlaikus par prioritāti nosakot neatkarīgu dzīvi. Igaunija varētu arī izmantot iniciatīvu "Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platforma", jo īpaši saistībā ar investīcijām neto nulles emisiju tehnoloģiju izgatavošanā un industriālās pārveides atbalstīšanā, piemēram, tādās jomās kā dziļo tehnoloģiju inovācija, zaļās un digitālās tehnoloģijas un biomedicīna. Igaunija varētu arī palielināt savu spēju apstrādāt retzemju metālus un iesaistīties šo jomu atbalstošā pētniecībā un izstrādē.

(24) Papildus ekonomiskajiem un sociālajiem problēmjautājumiem, kuru risināšana paredzēta atveseļošanas un noturības plānā un citos ES fondos, Igaunija saskaras ar vairākiem papildu problēmjautājumiem, kas saistīti ar sociālo aizsardzību, resursefektivitāti un prasmēm.

(25) Vēl aizvien vāja ir sociālā aizsardzība, ar ko atbalsta vecāka gadagājuma cilvēkus, personas ar invaliditāti un cilvēkus, kuriem ir nestandarta darbs un kuri strādā īsus periodus. Rezultātā to personu ar invaliditāti īpatsvars, kuras pakļautas nabadzības un sociālās atstumtības riskam, 2022. gadā ne tikai pieauga, bet sasniedza otro augstāko rādītāju Eiropas Savienībā. Pieaug nabadzība vecumdienās, un 2022. gadā tā bija viena no augstākajām Eiropas Savienībā – arī tādēļ, ka pensijas joprojām ir mazas salīdzinājumā ar ienākumiem no darba. Zemais sociālās drošības tīkla adekvātums ir iemesls lielai un ienākumu nevienlīdzībai, kura pieaug, neraugoties uz dažiem uzlabojumiem iepriekšējos gados. Bezdarbnieka pabalstu nelielais tvērums (jo īpaši to personu gadījumā, kurām ir nestandarta darbs un kuras strādā īsus periodus) vēl vairāk palielina ienākumu nevienlīdzību un nabadzību. Kaut arī bezdarbnieka pabalstu saņemšanas ilgums ir ticis pielāgots saskaņā ar Igaunijas atveseļošanas un noturības plānu, tomēr tvēruma paplašināšana vēl nav īstenota. Aizvien lielākā nevienlīdzība ir saistīta ar cenu un dzīves dārdzības būtisko pieaugumu, kam nesekoja atbilstošs sociālo pabalstu un minimālo algu palielinājums. Mājsaimniecību ar zemiem ienākumiem situācija ir pasliktinājusies, kam par iemeslu ir iepriekš reģistrētā augstā un ilgstošā inflācija, un paredzams, ka 2024. un 2025. gadā nodokļu reformu rezultātā tā turpinās pasliktināties. Nabadzību un nevienlīdzību varētu mazināt, nodrošinot atbilstīgus ietekmes mazināšanas pasākumus, tostarp attiecībā uz pensijām, kā arī uzlabojot sociālās aizsardzības sistēmas adekvātumu. Visi šie pasākumi arī palīdzētu

atbalstīt augšupēju sociālo konverģenci saskaņā ar Komisijas dienestu izstrādāto otrā posma analīzi par šo valsti, kuras pamatā ir sociālās konverģences sistēmas iezīmes[15].

(26) Degslānekļa īpatsvars Igaunijas energoresursu struktūrā joprojām ir ievērojams un kavē zaļo pārkārtošanos. Jāturpina atjaunīgās enerģijas ražošanas izvēršana, lai palīdzētu pakāpeniski atteikties no degslānekļa, vienlaikus saglabājot augstu enerģētiskās neatkarības līmeni. Degslānekļa nozare ne tikai rada kaitējumu videi, bet uz to attiecas arī 90 % no Igaunijas bīstamajiem atkritumiem. Igaunijā ir viens no zemākajiem resursu produktivitātes rādītājiem ES dalībvalstu vidū, kas daļēji var būt skaidrojams ar resursietilpīgo valsts degslānekļa nozari, kā arī ar vispārējo rūpniecības sistēmu, kura ir resursietilpīga. Resursu produktivitāte gandrīz nav pieaugusi (no 1 EUR/kg izmantoto resursu līdz 1,1 EUR/kg) – 2022. gadā tā joprojām bija mazāka par pusi no ES vidējā rādītāja. Zemes izmantošanas, zemes izmantojuma maiņas un mežsaimniecības sektors ir kļuvis par CO_2 emitētāju, nevis par absorbētāju. Mežsaimniecības sektoram ir raksturīgi lieli koku izciršanas apjomi, kā arī neliela resursu valorizācija. Igaunija gūtu labumu no meža ilgtspējīgas apsaimniekošanas efektivitātes palielināšanas, turpmākas pārejas uz aprites ekonomiku un atkritumu apsaimniekošanas uzlabošanas. Turklāt resursu produktivitāte ir viena no Igaunijas vājajām vietām saistībā ar valsts inovācijas spēju. Ekoinovācijas rezultātu pārskatā Igaunija 2022. gadā ieņēma 13. vietu (115,5 punkti salīdzinājumā ar ES vidējo rādītāju (121,5 punkti); 2013. gads = 100). Ekoinovācijas un biobāzētu inovāciju veicināšana dabas resursu ilgtspējīgas izmantošanas nolūkā palīdzēs uzlabot Igaunijas resursu produktivitāti un konkurētspēju.

(27) Daudzās nozarēs ir vērojams prasmju trūkums un neatbilstība, kas samazina Igaunijas konkurētspēju. Uzņēmumi ir konstatējuši, ka kvalificētu darbinieku trūkums ir šķērslis investīcijām un uzņēmumu eksporta potenciālam. Kvalificēta darbaspēka trūkums un liela prasmju neatbilstība iet roku rokā ar strauju algu kāpumu un darbaspēka vienības izmaksu pieaugumu. Gan zaļā, gan digitālā pārkārtošanās ir palielinājusi pieprasījumu pēc darba ņēmējiem ar specializētām prasmēm, savukārt darbaspēka trūkums veselības aprūpē un izglītības nozarē vēl aizvien ir izteikts, un situāciju saasina darbaspēka novecošana. Tajā pašā laikā samērā augsti priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas un augstākās izglītības pamešanas rādītāji nozīmē to, ka nav pietiekama kvalificētu absolventu skaita. Šai problēmai ir īpaša reģionālā dimensija, jo lauku un attālos apvidos ir grūtāk piesaistīt kvalificētus speciālistus. Prasmju neatbilstību varētu ierobežot, vēl vairāk uzlabojot izglītības un apmācības sistēmas atbilstību darba tirgus vajadzībām, veicot investīcijas profesionālajā orientācijā, novēršot vīriešu un sieviešu darba samaksas atšķirību, palielinot pārkvalifikācijas un prasmju pilnveides iespējas un labāk prognozējot vajadzības pēc konkrētām prasmēm. Ņemot vērā to, ka ekonomika ir jādiversificē virzībā uz darbībām ar augstu pievienoto vērtību, palīdzētu arī veidi, kā labāk noturēt un piesaistīt talantīgus cilvēkus.

(28) Ņemot vērā ciešās savstarpējās saiknes starp eurozonas dalībvalstu tautsaimniecībām un to kolektīvo devumu ekonomiskās un monetārās savienības darbībā, Padome eurozonas dalībvalstīm 2024. gadā ieteica rīkoties, tai skaitā izmantojot atveseļošanas un noturības plānus, lai īstenotu ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku. 1., 2., 3. un 4. ieteikuma īstenošana Igaunijai palīdzēs īstenot pirmo, otro, trešo un ceturto eurozonai adresēto ieteikumu,

[15] SWD(2024) 132 final.

AR ŠO IESAKA Igaunijai 2024. un 2025. gadā rīkoties šādi.

1. Laikus iesniegt vidēja termiņa fiskāli strukturālo plānu. Ievērojot reformētā Stabilitātes un izaugsmes pakta prasības, ierobežot neto izdevumu[16] pieaugumu 2025. gadā līdz līmenim, kas vidējā termiņā nodrošina vispārējās valdības budžeta deficīta samazināšanu zem Līgumā noteiktās atsauces vērtības, kura ir 3 % no IKP, un vispārējās valdības parāda saglabāšanu piesardzīgā līmenī. Paplašināt nodokļu bāzi un uzlabot piekļuvi veselības aprūpei un ilgtermiņa aprūpei un tās finansēšanu.

2. Turpināt ātru un efektīvu atveseļošanas un noturības plāna, arī *REPowerEU* nodaļas, īstenošanu, nodrošinot reformu un investīciju pabeigšanu līdz 2026. gada augustam. Paātrināt kohēzijas politikas programmas īstenošanu. Saistībā ar vidusposma pārskatīšanu turpināt koncentrēties uz saskaņotajām prioritātēm, veicot pasākumus, lai labāk apmierinātu vajadzības ilgtermiņa aprūpes nozarē, vienlaikus ņemot vērā Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platformas piedāvātās iespējas uzlabot konkurētspēju.

3. Stiprināt sociālo aizsardzību, tostarp ar mērķi izskaust nabadzību vecumdienās, un paplašinot bezdarbnieka pabalstu tvērumu, jo īpaši attiecībā uz personām, kuras strādā īsus periodus vai kurām ir nestandarta darbs.

4. Samazināt degslānekļa īpatsvaru energoresursu struktūrā un ar biobāzētas inovācijas palīdzību palielināt resursu produktivitāti. Uzlabot darba ražīgumu un prasmju piedāvājumu, nodrošinot pārkvalifikāciju un prasmju pilnveidi un sekmīgāk noturot un piesaistot talantīgus cilvēkus.

Briselē,

Padomes vārdā –
priekšsēdētājs

[16] Saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1263 2. panta 2. punktu “neto izdevumi” ir visi valdības izdevumi, atskaitot procentu izdevumus, diskrecionāros ieņēmumu pasākumus, izdevumus par Savienības programmām, kas pilnībā atbilst Savienības fondu ieņēmumiem, valstu izdevumus par Savienības finansēto programmu līdzfinansēšanu, bezdarbnieka pabalstu izdevumu cikliskos elementus un vienreizējos un citus pagaidu pasākumus.